Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta

Lausunto
12.09.2016

Viite VNS 5/2016 vp ja 6/2016 vp

Valtioneuvoston selonteot ulko- ja turvallisuuspolitiikasta sekä sisäisestä turvallisuudesta

Sisäinen turvallisuus on vahvasti arjen turvallisuuden sisällään pitävää turvallisuuden tunnetta ja konkreettista, fyysistä toimintaympäristön turvallisuutta. Kysymys on jokaisen hyvinvointiin keskeisesti liittyvistä yhteiskunnan suomista oikeuksista ja vapauksista sekä turvallisesta arjen ilmapiiristä. Ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden välinen raja on muuttunut yhä häilyvämmäksi laajan turvallisuuskäsitteen kokonaisturvallisuudeksi, millä on myös vaikutuksia varautumista ohjaaviin selonteko- ja strategiamenettelyihin.

Muutosten nopeus, tilannekuva ja ennakointi

Vakaa ja toimiva yhteiskunta turvaverkkoineen nojaa talouden luontaisiin, itseohjautuviin ja sopeutuviin rakenteisiin sekä toimiviin kansainvälisiin poliittisiin, taloudellisiin ja teknisiin yhteyksiin, kuten ulkomaankauppaan, EU:n sisämarkkinoihin ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön. Kansallisen ja kansainvälisen kehityksen vuoksi tämä turvallisuuden toimintaympäristö on voimakkaassa muutoksessa, pitäen sisällään niin uhkia kuin mahdollisuuksia. Suomalaisen yhteiskunnan ja globaalien tapahtumien nopeiden muutosten takia kehitystä ja tulevaisuuden toimintaympäristöä on vaikea ennustaa. Yhteiskunnan toimivuuden turvaamisen mahdollistavat globaalit hyödyke-, informaatio-, logistiikka- ja talousvirrat ovat Suomelle elintärkeitä. Samaan aikaan käytettävissä olevat resurssit ovat rajalliset. Siksi on yritettävä muodostaa informaatiovyöryssä mahdollisimman realistista kuvaa ja näkemystä turvallisuuden nykytilasta ja tulevaisuudesta tarvittavine kehittämis- ja tehostamistoimenpitein sekä skenaarionäkemyksineen. Tiedon saatavuus, tilannekuva, ennakointi ja oikeanlainen informaatiovaikuttaminen ovat keskiössä. Samoin avoimuus ja kriittisyys kyvystämme kehittää vahvuuksia ja hyödyntää maailmantalouden liiketoimintamahdollisuuksia.

Kaikkien yhteinen asia

Valtioneuvoston selonteot ulko- ja turvallisuuspolitiikasta sekä sisäisestä turvallisuudesta muodostavat tärkeän perustan laajemmalle, mutta tätä kautta myös yleisemmälle poikkihallinnolliselle kokonaisturvallisuuden strategiatyölle. Yhdessä sisäisen turvallisuuden tulevan strategian sekä parhaillaan Turvallisuuskomitean johdolla päivitettävänä olevan ja laajaan turvallisuuskäsitykseen perustuvan Yh-

teiskunnan turvallisuusstrategian kanssa nämä ohjausasiakirjat muodostavat keskeisen perustan laajalle joukolle yhteiskunnan eri toimijoita. Turvallisuus- ja varautumistyö on kaikkien yhteinen asia, joka tulee ottaa riittävästi huomioon varautumisosaamisessa ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Uudistuminen, kasvu ja toimiminen globaalisti

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) hallinnonalan perustehtävänä on huolehtia yritysten toimintaympäristöstä, työ- ja hyödykemarkkinoiden toimivuudesta, työntekijöiden työllistymisedellytyksistä sekä alueiden tasapainoisesta kehittymisestä globaalissa taloudessa. Avainsanoja ovat kasvu, teknologiat ja uudistuminen, kestävä kehitys, globalisaatio ja verkostot sekä hyvinvointi ja vakaus. TEM vastaa muun muassa huoltovarmuuden kehittämisestä ja varautumistoimien yhteensovittamisesta. TEM vastaa myös maahanmuuttajien kotouttamisesta ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä sekä maahanmuuttajien työllistymisen edistämisestä. Kansainvälistyminen, verkostotalous ja teknologinen kehitys edellyttävät voimakkaassa toimintaympäristön muutoksessa uusia näkökulmia niin huoltovarmuudessa kuin kotouttamisessa. Niin sanotut uudet uhkat ovat arvaamattomia ja edellyttävät poikkihallinnollisia järjestelyjä. Riippuvuuksien hallinta on tullut vahvemmin vallankäytön muodoksi.

Ennakoiva varautuminen

Turvallisuus- ja varautumistyölle on tunnusomaista pitkäjänteisyys ja riittävä suorituskykyjen kehittäminen, niiden oikea-aikainen ja joustava käyttöönotto sekä kyky hyödyntää jo olemassa olevia suorituskykyjä. Turvallisuus- ja varautumistyön tulee olla jokaisen omassa toiminnassa hyvin kohdennettua, joustavaa, ennakoivaa ja kustannustehokasta. Keinovalikoiman on oltava laaja ja jatkuvasti kehittyvä. Tavoitteina tulee olla jatkuvuudenhallinta, alueellinen ja paikallinen varautuminen sekä kansallinen sekä kansainvälinen yhteistyö. On kyettävä elämään epävarmuudessa ja varauduttava.

Työ- ja elinkeinoministeriön mielestä aktiivinen kasvupolitiikka sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikka, ajantasainen lainsäädäntö, riittävät resurssit ja toimivaltuudet, toimiva kumppanuus sekä ylläpidetty toimintakyky kaupungistuneessa ja pitkien välimatkojen maassa luovat edellytykset arjen sisäiselle ja ulkoiselle turvallisuudelle, kokonaisturvallisuudelle.

Kari Mäkinen
hallitusneuvos, valmiuspäällikkö